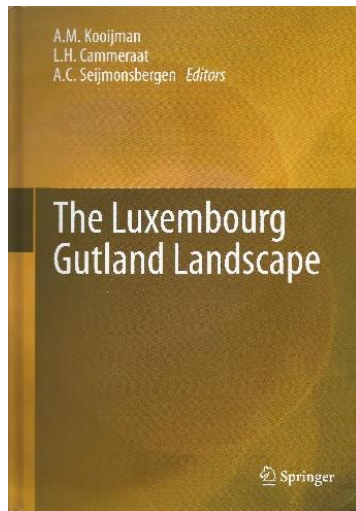

BOEKBESPREKINGEN Grondboor & Hamer, jaargang 72, nr. 2, 2018

The Luxembourg Gutland Landscape

Recensie door Eduard Koster

A.H. Kooijman, L.H. Cammeraat, A.C. Seijmonsbergen (Eds.), 2018,
Springer International Publishing. ISBN: 978-3-319-65541-3 en 978-3-319-65543-7 (eBook),
276 pp, 142 illus. Kostprijs € 114,99 resp. € 95,19

In twaalf hoofdstukken wordt de ontwikkeling van het Luxemburgse Gutland landschap besproken, waarbij de nadruk valt op de complexe relaties tussen geologie, geomorfologische processen, waterhuishouding en bodem- en vegetatieontwikkeling. Fysisch geografen van de Universiteit van Amsterdam (UvA) hebben hier gedurende meer dan zestig jaar talloze studies uitgevoerd, variërend van oorspronkelijk vooral klassiek geomorfologische aard tot gedetailleerde onderzoeken van huidige geomorfologische processen en landschapsecologische ontwikkelingen. Proces-monitoring in het veld, digitale kartering annex dataverwerking met behulp van remote sensing en computer modellering kenmerken het huidige onderzoek. Het is dan ook niet verwonderlijk dat alle hoofdstukken, met uitzondering van de inleiding in de geologie, zijn geschreven door medewerkers van de (voorm.) Vakgroep Fysische Geografie en het huidige 'Institute for Biodiversity and Ecosystem Dynamics' van de UvA, soms in samenwerking met onderzoekers van de Geological Survey Luxembourg en het Luxembourg Institute of Science and Technology.

De geologisch-landschappelijke tweedeling van Luxemburg omvat het Gutland (Frans: 'Bon Pays') in het zuidelijke deel (68%) van het land en de Oesling (of 'Eislek' in de Luxemburgse taal) in het noordelijke deel (32%). De Oesling maakt deel uit van het Ardennen massief en bestaat voornamelijk uit Onder-Devonische schisteuse en kwartsietische gesteenten en zandstenen, die in de Hercynische orogenese sterk geplooid zijn. Het lager gelegen en minder reliëfrijke Gutland (ook wel Cuesta landschap genaamd) daarentegen bestaat overwegend uit zand- en kalkstenen van Trias en Lias (Onder Jura) ouderdom. Vooral ten gevolge van relatief sterke en snelle tektonische opheffing van het landschap omstreeks de grens Vroeg/Midden-Pleistoceen, (ca. 800.000 jaar geleden) werd het landschap versneden door fluviaatiele erosie. Door verplaatsing van hellingmateriaal door massabewegingen en diverse periglaciale processen gedurende de opeenvolgende glacialen werd het huidige landschap gemodelleerd.

Bij een eerste vluchtige blik op de inhoudsopgave en samenvattingen van enkele hoofdstukken kreeg uw recensent de indruk van een rommeltje van onderwerpen op deels algemeen, deels zeer gedetailleerd niveau uitgewerkt. Echter, vooral na grondige lezing van de eerste twee hoofdstukken werd dit beeld snel bijgesteld. Als eerste komt een kort maar krachtig overzichtsartikel over de geologie en geomorfologie aan bod. Hierop volgt een aardig, historisch overzicht van het onderzoek

in Luxemburg door prof. P.D. Jungerius, die als opvolger van prof. J.P. Bakker – de initiator van het Luxemburgse onderzoek omstreeks 1950 – veel promovendi met onderzoek in Luxemburg begeleid heeft. In dit eveneens beknopte hoofdstuk, dat het best beschouwd kan worden als een synthese van het gedurende decennia verrichte werk in Luxembourg, wordt niet alleen de paradigmaverschuiving van het klassieke tot het moderne fysisch geografische onderzoek behandeld, maar wordt tevens regelmatig verwezen naar latere hoofdstukken. Waardoor deze in een min of meer logisch verband worden geplaatst. Met andere woorden, de rode draad in het boek wordt wel degelijk geschetst. Illustratief in dit verband is de beschouwing dat cuestavorming, die vanouds in verband gebracht werd met verschillen in resistentie van dagzomende gesteenten, eveneens en zeker in de Luxemburgse situatie beter verklaard kan worden door differentiële bodemerosie van aan of nabij het oppervlak liggende verweringsdekken en bodems.

Andere hoofdstukken van algemene aard betreffen de op veldkartering en digitale databestanden gebaseerde karteringsmethoden van de geomorfologie en de indeling in geïntegreerde fysiotopen eenheden (hoofdstukken 5 en 11) en de classificatie en verbreiding van bodems (hoofdstuk 6). Overige, meer specialistische hoofdstukken bespreken: de rol van pollenanalyse in de reconstructie van holocene vegetatie-ontwikkeling en landbouwgeschiedenis; de waterbalans van een klein 'riviercatchment'; de nutriënten cyclus in specifieke bosbodems; de relatie vegetatie-moedermateriaal-bodemontwikkeling in bosbodems; en de pedogenese en ecologie van bosbodems met inbegrip van de rol van bodemorganismen. Het boek wordt afgesloten door een korte impressie van studenten over de rol van het Luxemburg werk in hun studie.

Het boek is over het algemeen goed geïllustreerd alhoewel luchtfoto's die van Google earth zijn overgenomen van matige scherpte zijn, hetgeen overigens onvermijdelijk is. Bovendien, figs.1.2 en 4.2 zijn zonder vergrootglas nauwelijks te lezen. De bodemchemisch en bodemecologisch georiënteerde hoofdstukken, die een flink deel van het boek in beslag nemen, zijn vooral voorzien van een groot aantal tabellen. Voor deskundigen in de landschapsanalyse en voor diegenen, die specifiek in Luxemburg geïnteresseerd zijn, biedt het boek ongetwijfeld interessante leesstof. De relatief hoge prijs kan echter voor sommigen een belemmering zijn om tot aanschaf over te gaan.